

Хорхе Луис Борхес

Чекање

Кола га оставише пред бројем четири хиљаде четири оне улице североисточног предграђа. Још није било ни девет сати изјутра; човек је задовољно приметио упрљане платане, квадрате земље из којих су ницали, пристојне куће с балкончићима, апотеку која се налази поред њих, загасите ромбоиде фарбарске и гвожђарске радње. Дугачки и слепи болнички зид затварао је тротоар с друге стране; мало даље, сунчеви зраци су се одбијали о застакљене балконе. Човек помисли да ће ове ствари (сада произвољне и случајне и у случајном односу, као што бива у сновима) с временом, ако буде по вољи божјој, постати непроменљиве, неопходне и блиске. На излогу апотеке била су била постављена слова од мајолике - Breslauer; Јевреји су потискивали Италијане који су били потисли Креолце. Тако је и боље; човек се није хтео дружити с оним људима који су му по крви били најближи.

Возач му је помогао да истовари кофер; нека жена расејаног или уморног изгледа најзад отвори врата. Не излазећи из кола, возач му је вратио један од уругвајских новчића који му је стајао у џепу још од оне ноћи проведене у хотелу „Мело“. Човек му пружи четрдесет сентаваса и помисли: „Морам поступати тако да се прикријем заборавом. Починио сам две грешке: дао сам му страни новчић, а затим показао да ми није свеједно што сам погрешно.“

Следећи жену, прошао је кроз предсобље и прво двориште. Соба коју су му били резервисали је, срећом, гледала на друго двориште. Кревет је био сачињен од гвожђа које је мајсторска рука фантастично изувјала у облику грана и винове лозе; у соби су се још налазили високи шифоњер од боровине, ноћни сточић, веома ниска сталажа с књигама, две распарне столице и умиваоник с лавабоом, бокалом, постољем за сапун и боцом од непрозирног стакла. Зидове су красили једна мапа Буенос Ајреса и једно распеће; тапете су биле црвене боје с механички умноженим великим царским паунима раскошних репова. Човек је морао променити положај столица да би унео кофер. Нови станар био је потпуно задовољан; када га је жена упитала за име, одговорио је да се презива Виљари, не ради тајног укуса изазова, не ради ублажавања понижења које заиста није ни осећао, већ зато што га је то име узнемиравало, зато што му се само оно вртело у глави. Сигурно да га није на то навела литерарна грешка уображавања да би присвајање туђег имена непријатеља могло бити врло лукав поступак.

Господин Виљари у почетку није излазио из куће: после неколико недеља изашао је на кратко када је већ био пао мрак. Једне ноћи је отишао у биоскоп који се налазио три блока даље. Седео је увек у последњем реду и устајао неколико тренутака пре завршетка представе. Гледао је трагичне судбине подземља; оне су несумњиво обухватале слике које су такође биле својствене његовом пређашњем животу. Виљари их није уочавао јер му је била страна мисао о подударности уметности и стварности. Попустљиво је настојао да реагује као да му се све то допада; желео је да преухитри намеру с којом су му оне приказиване. За разлику од оних који читају романе, он никада себе није могао замислити као лик у књижевном делу.

Никада није стигло ниједно писмо за њега, чак ни рекламно, али је он зато с мутном надом стално читао једну рубрику у новинама. Пред вече је приближавао једну од столица вратима и, озбиљан, пио чај од матеа, посматрајући ладолеж на зиду суседне високе куће. Године самоће су га научиле да дани, када се затворе у сећања, теже да се изједначе, али да нема ниједног дана, ни затворског ни болничког, који не носи изненађење, који не вуче за собом мрежу минималних изненађења. Бивајући међу другим зидовима, подлегао је искушењу бројања дана и часова, али ова је повученост била друкчија зато што је ништа не би могло прекинути осим новинске вести о смрти Александра Виљарија. Такође је постојала могућност да је Виљари већ умро, и у том случају живот би био сан. Та могућност га је

узнемиравала зато што није био сигуран да ли би то било олакшање или, пак, несрећа; рекао је сам себи да је она била апсурдна да би је најзда одбацио. У давно прошлим временима, далеких мање због протеклих година него због два-три неопозива догађаја, прижељкивао је многе ствари бескруполозном љубављу; та снажна воља, која је напад изазивала мржњу мушкараца и љубав понеких жена, није више желела одређене ствари; желела је само да траје, да не престане. Укуус чаја, укус јаког дувана, растућа узана сенка која се постепено ширила по дворишту, били су довољни да га на то подстакну.

У кући се налазио и један, већ стари, вучјак. Виљари се спријатељио с њим. Обраћао му се на шпанском, италијанском и с оно мало запамћених речи простог говора његовог детињства. Виљари је настојао да живи искључиво у садашњем тренутку, без сећања и без предвиђања за будућност. Сећања су му била важнија од будућности. Неодређена интуиција му је указивала да прошлост представља материјал од кога је саздано време; зато се време одмах претвара прошлост. Понекад му се умор чинио срећом; у тим тренуцима није превазилазио приземну свест пса.

Једне ноћи је изненада почео да дрхти од интимног налета бола удно усне дупље. То страшно чудо понављало се неколико тренутака касније, а затим поново пред зору. Виљари је сутрадан позвао кола која су га одвезла до зубне амбуланте једанаесте општине. Ту су му извадили кутњак. У том тренутку није показао више кукавичлука ни смирености но други.

Враћајући се из биоскопа, једне вечери, осетио је да га неко гура. Окренуо се према том дрзнику с бесом, огорчењем и прикривеним олакшањем. Залепио га је једном грубом псовком. Овај је, запањен, промуцао неко извињење. Био је то неки високи, млађи човек тамне косе, а ишао је са неком женом која је личила на Немицу; те ноћи Виљари је у себи понављао да их није познавао. Међутим, пет или шест дана није излазио на улицу.

Међу књигама на сталажи налазила се *Божанствена комедија* са старим коментаром Андреолија. Виљари се, мање из радозналости, а више из осећања дужности, удубио у читање тог капиталног дела; читао је један канто пре обода, а затим строгим редом ишчитавао белешке. Сматрао је да пакленим мукама о којима је читао нису ни невероватне ни превелике и није мислио да би га Данте осудио на последњи круг, у којем Уголинови зуби вечно глођу Руђеријев врат.

Царски паунови на црвеним тапетима били су као предодређени да потхрањују упорне кошмаре, али господин Виљари није никада сањао чудовишну збрку неразмрсиву птица. У зору је сањао увек исти сан, али он се сваки пут одигравао у друкчијим условима. Два човека и Виљари су, наоружани револверима, упадали у његову собу или су га нападали по изласку из биоскопа, или су се сва тројица стапала у лик непознатог који га је на улици био гурнуо, или су га тужно сачекивали у дворишту, али као да га не познају. На крају сна је вадио револвер из ладнице ноћног сточића (ту је заиста држао револвер) и пуцао на ту тројицу. Револверски пуцањ би га тргнуо из сна, али увек је био један сан, па други, у којем се напад понављао, па трећи, у којем их је он морао изнова убити.

Једног немирног јутра месеца јула пробудило га је присуство непознатих људи (а не звук отварања врата). Високи у полутами, чудно поједностављени полумраком (у сновима их је страх увек чинио јаснијим), опрезни, непокретни и стрпљиви, погледа спуштеног као под тежином оружја. Александар Виљари и непознати су га најзад ухватили. Једним покретом руке замолио их је да сачекају, а затим се окренуо према зиду као да се враћа у сан. Је ли то учинио да би изазвао сажаљење оних који су га убили, или што је лакше окончати један страхан доживљај него га у машти вечно преживљавати, или - то ми се чини највероватнијим - зато да би претворио своје убице у сан у којем су се они толико пута јављали на истом месту и у исто време?

Био је ухваћен у тој магији када га је избрисао пуцањ.